

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

I Algemeen	2
1. Samenvatting	2
2. Openbaarheid van de WOZ-waarde	3
2.1 Achtergrond	3
2.2 De Wet WOZ en de Wet bescherming persoonsgegevens	3
2.3 Beperkte verruiming van de openbaarheid van de WOZ-waarde	4
2.4 Bestuurlijk draagvlak	5
2.5 Advies College bescherming persoonsgegevens	6
3. De landelijke voorziening WOZ	7
3.1 Achtergrond	7
3.2 Inhoud van de landelijke voorziening WOZ	7
3.3 Gebruikers van de landelijke voorziening WOZ	8
3.4 Verantwoordelijkheden ten aanzien van de landelijke voorziening WOZ	8
3.5 Kosten landelijke voorziening WOZ	9
4. Afschaffen van de Fierensmarge	11
5. Informele wijze van bezwaarafhandeling	12
5.1 Achtergrond	12
5.2 Naar een informeler contact	12
5.3 Recente ontwikkelingen	14
5.4 Herziening	16
6. Gevraagde adviezen	17
7. Budgettaire effecten	18
8. Uitvoeringskosten	18
9. Gevolgen voor burgers en bedrijfsleven	19
II. Artikelsgewijze toelichting	20

I. ALGEMEEN

1. Samenvatting

In de Wet waardering onroerende zaken (hierna: Wet WOZ) zijn de algemene regels ten aanzien van de waardebepaling en de waardevaststelling van onroerende zaken opgenomen. Gemeenten stellen op grond van de Wet WOZ de waarde vast bij voor bezwaar vatbare beschikking. De rijksbelastingdienst, de waterschappen en de gemeenten gebruiken de objectief vastgestelde WOZ-waarde voor de belastingheffing en zijn dan ook afnemers van de WOZ-waarde. Waarvoor zij de WOZ-waarde afnemen is geregeld in verschillende wetten, zoals de Wet inkomstenbelasting 2001, de Gemeentewet en de Waterschapswet. Vanwege de objectiviteit en de betrouwbaarheid van de WOZ-waarde wordt deze waarde steeds breder gebruikt.

Het kabinet stelt een aantal wijzigingen voor van de Wet WOZ. Het betreft de verruiming van de openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen, de regeling van de landelijke voorziening WOZ bij het Kadaster, het schrappen van de zogenoemde Fierensmarge en de introductie van een meer informele wijze van bezwaarbehandeling. Al deze onderwerpen hangen met elkaar samen en dragen juist door die onderlinge samenhang bij aan een verbetering van het WOZ-stelsel als geheel. Zo wordt het door openbaarheid van de WOZ-waarde mogelijk om de WOZ-waarde van een woning op te vragen. Een transparantere WOZ-waarde draagt bij aan de acceptatie van de WOZ-waarde door burgers en verbetert de kwaliteit van die WOZ-waarde. Met de realisatie van een landelijke voorziening WOZ kunnen burgers eenvoudig en laagdrempelig de WOZ-waarde opvragen bij één centraal punt. Zij kunnen dan de WOZ-waarde van hun woning vergelijken met de WOZ-waarde van zelf gekozen woningen, zonder dat dit leidt tot een grotere uitvraag en daarmee tot hogere kosten voor gemeenten. Een informele bezwaarafhandeling biedt een belanghebbende de mogelijkheid om laagdrempelig in contact te treden met zijn gemeente. Ook voor gemeenten biedt dit voordelen, zeker na het buiten toepassing raken van de Fierensmarge. Kortom: zowel burger als overheid profiteren van een goed functionerend WOZ-stelsel. Het voorstel van wet dat de hiervoor genoemde onderwerpen omvat, is aangekondigd in de brief van 23 december 2011 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.¹

¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 000 IXB, nr. 9.

2. Openbaarheid van de WOZ-waarden

2.1 Achtergrond

Al sedert de totstandkoming van de Wet WOZ in 1992/93 is openbaarheid van de WOZ-waarde onderwerp van gesprek geweest. Gezien het feit dat het waardegegeven een element is dat een rol speelt bij de vaststelling van iemands belastingschuld, en daarmee als privacygevoelig geldt, is openbaarheid destijds geen regel geworden. Gekozen werd voor een recht tot kennisneming voor diegene die uit hoofde van de belastingheffing te zijnen aanzien kan aantonen een gerechtvaardigd belang te hebben bij kennisname van het waardegegeven. Aangezien de vrager van het waardegegeven alleen een fiscaal belang kan hebben indien hij zelf een soortgelijk pand gebruikt of in eigendom heeft werd het niet mogelijk de waarde van een willekeurige onroerende zaak op te vragen. Hiermee werd recht gedaan aan het beginsel van bescherming van de persoonlijke levenssfeer enerzijds en aan het recht van de belastingplichtige tot controle op een juiste waardevaststelling van zijn onroerende zaak anderzijds.

Al enige jaren wordt van verschillende kanten (Vereniging Eigen Huis, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG), Waarderingskamer) aangedrongen op openbaarheid van de WOZ-waarde. Men is van mening dat door het bredere gebruik van de WOZ-waarde een transparante WOZ-waarde en een vergelijking van de WOZ-waarde van de eigen woning met WOZ-waarden van andere onroerende zaken van groter belang geworden is. Tevens heeft de WOZ-waarde, mede door het objectieve karakter van de WOZ-waardebepaling, in de maatschappelijke beleving steeds meer het karakter gekregen van een objectief kenmerk van de woning dan van een persoonsgegeven. Het belang van een openbare WOZ-waarde zou zwaarder wegen dan het nadeel van de inbreuk op de privacy.

2.2 De Wet WOZ en de Wet bescherming persoonsgegevens

De WOZ-waarde is op zichzelf geen persoonsgegeven, aangezien de WOZ-waarde niet is te herleiden tot een identificeerbaar natuurlijk persoon. Echter door koppeling aan andere gegevens wordt de WOZ-waarde alsnog een persoonsgegeven, omdat deze gegevens samen zijn te herleiden tot een identificeerbaar persoon. De Wet bescherming persoonsgegevens (hierna: Wbp) verbiedt het verwerken van persoonsgegevens door organisaties niet, maar stelt hieraan regels en voorwaarden ter bescherming van de privacy. Persoonsgegevens waarop de Wbp ziet, zoals de eigenaar van een woning, de koopprijzen van de panden in de straat, de hypotheek die rusten op een pand, de laatste verkoopprijs, de ligging van een pand en de kadastrale situatieschets, zijn

bijvoorbeeld al te raadplegen op de website van het Kadaster. Eén van de voorwaarden hierbij is dat de gegevens alleen verwerkt mogen worden voor het doel waarvoor ze worden verzameld. Dit betekent dat het Kadaster de persoonsgegevens altijd verstrekt *binnen de doeleinden* die het Kadaster *op grond van de (Kadaster)wet* heeft. Ook hebben gebruikers van persoonsgegevens de plicht om zelf de Wbp na te leven en hebben zij daarmee een zorgplicht om zorgvuldig met persoonsgegevens om te gaan. Afnemers van de gegevens mogen de informatie bijvoorbeeld niet gebruiken voor direct marketing, commerciële of charitatieve doelen (bijv. via e-mail of telemarketing). Op grond van de Wbp moet openbaarheid van een persoonsgegeven dus op een deugdelijke manier wettelijk worden vormgegeven.

Dit bleek ook uit de reactie van het College bescherming persoonsgegevens (hierna: Cbp) op de in juli 2003 door de Werkgroep verbetervoorstellen Wet WOZ uitgebrachte rapportage² over een doelmatiger gebruik van de WOZ. Het voorstel betrof een verruiming van de openbaarheid van de WOZ-gegevens door het volledige taxatieverslag op internet te plaatsen, dat wil zeggen zowel de WOZ-waarde als de taxatiegegevens. Het College heeft in zijn advies d.d. 17 februari 2004 opgemerkt dat een algemene toegankelijkheid van waardegegevens (op het internet) zich niet verhoudt met artikel 9, vierde lid, van de Wbp en artikel 40 van de Wet WOZ. Artikel 9 van de Wbp verzet zich namelijk tegen openbaarmaking van persoonsgegevens voor zover een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift daaraan in de weg staat. De geheimhouding opgenomen in artikel 40 van de Wet WOZ is dus het wettelijk voorschrift dat in de weg staat aan openbaarmaking van de WOZ-waarde. Het Cbp bood daarmee impliciet wel ruimte tot meer openbaarheid van de WOZ-waarde, op voorwaarde dat artikel 40 van de Wet WOZ zou worden aangepast.

2.3 Beperkte verruiming van de openbaarheid van de WOZ-waarde

De laatste jaren is de openbaarheid van de WOZ-waarde beperkt verruimd voor in een algemene maatregel van bestuur aangewezen bestuursorganen en derden met als doel om misbruik, fraude en criminaliteit in de vastgoedsector aan te pakken. In zijn brief van 3 november 2008 aan de Tweede Kamer schetste de Minister van Justitie mogelijkheden om misbruik, fraude en criminaliteit in de vastgoedsector aan te pakken.³ Eén van de in de brief verwoorde actielijnen was het verbeteren van de transparantie van het vastgoedverkeer. Hierbij, zo was aangegeven, kon kennisneming van de WOZ-waarde, die geheel onafhankelijk van alle beslissingen over aankoop, verkoop en financiering tot

² Rapportage van de werkgroep verbetervoorstellen op 22 oktober 2003 aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (brief van de staatssecretaris van Financiën, nr. Fipuli 2003-482M, nietdossierstuk 2003/04, fin0 300 441, Tweede Kamer).

³ Kamerstukken II 2008/09, 29 911, nr. 16.

stand komt, een rol spelen om taxatiefraude te voorkomen. Als objectief vastgestelde waarde kan de WOZ-waarde worden gebruikt of kan zij dienen als toets van een op een andere wijze bepaalde waarde. Naar aanleiding van deze brief is er een algemeen overleg Versterkingsprogramma aanpak georganiseerde misdaad en financieel-economische criminaliteit gehouden op 21 januari 2009.⁴ Hierin is door verschillende partijen aangedrongen op snelle voortgang van de verruiming van de openbaarmaking van de WOZ-waarden. Aangegeven is dat bij de afweging om te komen tot een verruiming van de openbaarheid het maatschappelijk belang groot genoeg moest zijn om de aantasting van iemands privacy te rechtvaardigen. Fraudebestrijding werd zo'n maatschappelijk belang geacht. Bij brief van 19 maart 2009 heeft de toenmalige Staatssecretaris van Financiën aangegeven een voorstel te zullen doen om op verzoek de WOZ-waarde te verstrekken aan beroepshalve betrokkenen bij de verkoop van een pand, zoals bijvoorbeeld verleners van hypothecair krediet, banken en verzekeraars.⁵ Met ingang van 1 januari 2010⁶ is het mogelijk geworden voor aangewezen bestuursorganen en derden⁷ om de WOZ-waarde op te vragen in het kader van de bestrijding van vastgoedcriminaliteit. Inmiddels is met ingang van 1 januari 2012 de openbaarheid van de WOZ-waarde ook verruimd voor een aantal bestuursorganen ten behoeve van andere doelen dan de bestrijding van vastgoedfraude.⁸ Bij elke verruiming van de openbaarheid is een zorgvuldige afweging gemaakt tussen verstrekking van de WOZ-waarde en de privacy.

2.4 Bestuurlijk draagvlak

In bestuurlijke overleggen die de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) in 2011 hebben gevoerd over de uitvoering van de Wet WOZ met alle bij de Wet WOZ betrokken partijen, de VNG, de Unie van Waterschappen (UvW), de rijksbelastingdienst en de Waarderingskamer, is een verruiming van de openbaarheid van de WOZ-waarde aan de orde gekomen. Alle aanwezige partijen waren van mening dat openbaarheid van de WOZ-waarde kan bijdragen aan de acceptatie van die waarde bij de burgers. Daarnaast kan het een stimulans betekenen voor de gemeenten om te laten zien dat zij zorgvuldig hebben gewaardeerd met inachtneming van de onderlinge verhoudingen in de markt. Ook de Waarderingskamer heeft in haar advies d.d. 15 november 2011 aan de Staatssecretaris van Financiën geadviseerd om de WOZ-waarden van woningen openbaar te maken. De Waarderingskamer constateert dat de actuele maatschappelijke opvattingen over de in

⁴ Kamerstukken II 2008/09, 29 911, nr. 22.

⁵ Kamerstukken II 2008/09, 29 911, nr. 24.

⁶ *Stb.* 2009, 610.

⁷ *Stb.* 2009, 615.

⁸ *Stb.* 2011, 677.

acht te nemen bescherming van de privacy voor WOZ-waarden van woningen, niet meer dezelfde is als ten tijde van de totstandkoming van de Wet WOZ. De verwachting is dat meer openbaarheid kan bijdragen aan een grotere maatschappelijke controle van waardegegevens, die de kwaliteit en de toepasbaarheid ervan ten goede zou kunnen komen. Bovendien kan transparantie bijdragen aan een hoger acceptatieniveau van de WOZ-beschikkingen. Dit kan ertoe leiden dat er op termijn minder bezwaar- en beroepschriften worden ingediend.

2.5 Advies van het College bescherming persoonsgegevens

Het kabinet stelt voor de WOZ-waarde van onroerende zaken die tot woning dienen in combinatie met adresgegevens openbaar te maken. Zonder het adres is immers geen duidelijke relatie te leggen met de waarde van een bepaalde woning. De WOZ-waarde van andere woningen zal belanghebbenden voldoende informatie verschaffen om de eigen WOZ-waarde mee te vergelijken. Het wordt dus niet mogelijk achterliggende waardegegevens of kenmerken van een woning in te zien.

Het verstrekken van informatie over waardegegevens van niet-woningen wordt niet meegenomen, omdat de waarde een indicatie kan zijn van bedrijfsrendementen en daarmee concurrentiegevoelige informatie kan zijn. Voor de waardering van niet-woningen zijn er meestal te weinig verkopen om de taxatie op te kunnen baseren. Daarom wordt door de gemeenten vaak andere marktinformatie gebruikt dan alleen verkoopprijzen, zoals huurprijzen en omzetgegevens. Met betrekking tot niet-woningen blijft de eis van kracht dat iemand moet aantonen dat hij een gerechtvaardigd belang heeft uit hoofde van de belastingheffing te zijnen aanzien, voor hij een WOZ-waarde verstrekt krijgt. Deze opvraag blijft bij de gemeente plaatsvinden, omdat dit gerechtvaardigd belang getoetst moet worden.

Nu – in samenhang met adresgegevens – de WOZ-waarde een persoonsgegeven is, moet openbaarmaking plaatsvinden binnen de regels van de Wbp. Dit betekent dat er een doelbinding moet zijn op grond waarvan openbaarmaking plaats kan vinden. De Waarderingskamer pleit er in haar advies d.d. 15 november 2011 aan de staatssecretaris van Financiën voor om de uitgangspunten van openbaarheid van kadastrale gegevens van overeenkomstige toepassing te laten zijn op WOZ-waarden. Aangezien het kabinet voorstelt de landelijke voorziening WOZ onder te brengen bij het Kadaster (zie hoofdstuk 3, paragraaf 3.4) vindt de opvraag van de WOZ-waarde op dezelfde wijze plaats als de opvraag van kadastrale gegevens. Dit betekent dus dat ook de doeleinden op grond waarvan verstrekking van persoonsgegevens plaatsvindt uit de kadastrale registraties

van toepassing zijn op de verstrekking van WOZ-waarden. De doeleinden in de Kadasterwet, zoals de bevordering van de rechtszekerheid door transparantie omtrent alle rechten op onroerende zaken, sluiten aan op de met de openbaarheid van de WOZ-waarde beoogde doeleinden. Deze wijziging van de Wet WOZ is voor advies voorgelegd aan het Cbp. (PM Reactie Cbp)

3. De landelijke voorziening WOZ

3.1 Achtergrond

Sinds 1 januari 2009 zijn de WOZ-waarden die de gemeenten genereren opgenomen in de Basisregistratie waarde onroerende zaken (BR WOZ). De BR WOZ maakt onderdeel uit van het stelsel van basisregistraties. Het uitgangspunt achter het stelsel van basisregistraties is dat overheden de gegevens (her)gebruiken die al bekend zijn binnen de overheid. Hierdoor wordt voorkomen dat burgers meerdere keren naar dezelfde gegevens worden gevraagd. Om dit te bereiken worden gegevens op landelijk niveau digitaal ontsloten met de verplichting voor afnemers die gegevens te gebruiken, een zogenoemde landelijk voorziening. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel tot invoering van de BR WOZ is reeds aangegeven dat de invoering van elektronisch berichtenverkeer en een landelijke voorziening bij de BR WOZ op termijn tot de mogelijkheden behoorden.⁹ Met ingang van 1 april 2011 is de wijze waarop informatie wordt uitgewisseld gewijzigd. Bestanden van de gemeenten naar de afnemers worden sedert die datum op elektronische wijze uitgewisseld. Met het realiseren van een landelijke voorziening WOZ maakt het kabinet het concept van de basisregistraties op het terrein van de WOZ volledig. Immers de tot dusver bij de gemeenten ondergebrachte BR WOZ wordt op landelijk niveau bijeengebracht en daar voor de afnemers ontsloten. Dat betekent een belangrijke vereenvoudiging voor afnemers. Omdat de BR WOZ onderdeel is van het stelsel van basisregistraties wordt op termijn niet alleen efficiency bereikt op het gebied van de BR WOZ, maar wordt ook een kwalitatieve verbetering van het gehele informatiestelsel bereikt.

3.2 Inhoud van de landelijke voorziening WOZ

De inhoud van de BR WOZ is gedefinieerd in de door de Waarderingskamer vastgestelde Catalogus Basisregistratie WOZ. De rijksbelastingdienst, de gemeenten, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de waterschappen hebben echter meer gegevens nodig dan de gegevens gedefinieerd voor de BR WOZ. De gegevens die deze partijen ontvangen zijn door de Waarderingskamer gedefinieerd in de Catalogus WOZ-gegevens

⁹ Kamerstukken II 2006/07, 31 085, nr. 3, blz. 13.

voor afnemers. De landelijke voorziening WOZ omvat de gegevens gedefinieerd in beide catalogi. Deze catalogi en daarmee de landelijke voorziening WOZ omvatten ook authentieke gegevens uit andere basisregistraties, voor zover van belang voor de WOZ. De grote afnemers hebben ten behoeve van hun primaire proces immers niet alleen behoefte aan WOZ-gegevens maar combineren dat met gegevens uit andere basisregistraties, zoals de basisregistraties adressen en gebouwen (BAG) en de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Achterliggende reden is dat er in de WOZ relaties worden gelegd tussen objecten, subjecten en veelal kadastrale gegevens. Deze zijn relevant voor de rijksbelastingdienst, de waterschappen, het CBS maar ook voor de gemeenten zelf. Daarbij is het mogelijk dat ten behoeve van het primaire proces van genoemde organisaties aanvullende informatie (niet zijnde authentieke gegevens uit een van de basisregistraties) nodig is. Ook die is opgenomen in de Catalogus WOZ-gegevens voor afnemers en daarmee in de landelijke voorziening WOZ.

3.3 Gebruikers van de landelijke voorziening WOZ

Hoewel alle gegevens verstrekt gaan worden via de landelijke voorziening WOZ, blijft – zoals hierboven aangegeven – een onderscheid bestaan tussen WOZ-gegevens (Catalogus WOZ-gegevens voor afnemers) en BR WOZ gegevens (Catalogus Basisregistratie WOZ). De WOZ-gegevens voor afnemers worden niet voor iedereen toegankelijk. Daarom wordt de definitie van afnemer in de Wet WOZ gehandhaafd, zodat aan bestuursorganen alleen op basis van een wettelijk voorschrift grote hoeveelheden WOZ-gegevens geleverd blijven worden. In een wettelijk voorschrift is de doelbinding opgenomen op grond waarvan de afnemers de WOZ-gegevens mogen ontvangen, over het algemeen is dit de heffing van belastingen. Afnemers ontvangen dus alleen die gegevens uit de landelijke voorziening WOZ die strikt noodzakelijk zijn voor de goede vervulling van hun taak. De rijksbelastingdienst, de gemeenten en de waterschappen ontvangen verschillende ‘pakketjes’ WOZ-gegevens, waarmee wordt voldaan aan de eisen van de Wbp, namelijk dat persoonsgegevens slechts mogen worden verstrekt indien de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de goede vervulling van de publiekrechtelijke taak van het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt.

Voor het op incidentele basis opvragen van een WOZ-waarde van een woning is straks, zo stelt het kabinet voor, geen wettelijk voorschrift meer nodig. Bestuursorganen, andere dan de afnemers, zoals notarissen, derden, zoals verzekeringsmaatschappijen en verstrekkers van hypothecair krediet, en belanghebbenden kunnen zich dan rechtstreeks wenden tot de landelijke voorziening WOZ om de WOZ-waarde van een woning op te

vragen. Opvraag van de WOZ-waarde van woningen bij gemeenten is dan niet langer mogelijk. Gemeenten verstrekken van woningen alleen nog het taxatieverslag en de daarop vermelde WOZ-waarden van referentiepanden aan degene die een WOZ-beschikking heeft ontvangen.

3.4 Verantwoordelijkheden ten aanzien van de landelijke voorziening WOZ

De Minister van Financiën draagt de politieke en beleidsinhoudelijke verantwoordelijkheid voor de Wet WOZ. In deze wet zal ook de landelijke voorziening WOZ worden geregeld. Met het realiseren van de landelijke voorziening WOZ ontstaat daarmee een ministeriële verantwoordelijkheid ten aanzien van het verzekeren van de continuïteit van de gegevensverstrekking en de exploitatie en het beheer van de landelijke voorziening. Het Ministerie van Financiën ziet bij de uitvoerende taak op het punt van de landelijke voorziening WOZ geen rol voor zichzelf en wil deze (wettelijke) taak beleggen bij een overheidspartij, waarbij het zelf uiteindelijk wel de (politiek) verantwoordelijke blijft. Deze taak zal, evenals gebeurd is voor de BAG, ondergebracht worden bij de Dienst voor het Kadaster (hierna: de Dienst). Het kabinet stelt voor in de Wet WOZ op te nemen dat de Dienst een geautomatiseerde landelijke voorziening in beheer heeft. Als beheerder zal de Dienst verantwoordelijk zijn voor een goed functionerende landelijke voorziening. Hier vallen bijvoorbeeld de technische voorzieningen onder, zoals de toegang van afnemers tot gegevens en de beveiligde internetomgeving. Maar ook een goed functionerende helpdesk maakt onderdeel uit van het beheer. Omtrent alle aangelegenheden betreffende het beheer en de werking van de landelijke voorziening WOZ voert de Dienst regelmatig overleg met een representatieve vertegenwoordiging van het Ministerie van Financiën, de colleges van burgemeester en wethouders als bronhouders van de BR WOZ en afnemers. In de Waarderingskamer zijn alle genoemde partijen vertegenwoordigd en namens deze partijen zal zij het overleg voeren met de Dienst. De Dienst als zodanig is een ZBO van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) en valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid van de Minister van I&M.

3.5 Kosten van de landelijke voorziening WOZ

Bij de kosten die samenhangen met de landelijke voorziening WOZ moet onderscheid gemaakt worden tussen de kosten voor het ontwikkelen (ontwikkelingskosten) en het in de lucht houden van de landelijke voorziening WOZ (exploitatie en beheer) enerzijds en de kosten voor het verstrekken van gegevens uit die landelijke voorziening WOZ (verstrekkingskosten) anderzijds.

Binnen het stelsel van basisregistraties draagt het ministerie dat verantwoordelijk is voor de basisregistratie de kosten van de ontwikkeling van de landelijk voorziening. Gezien de verantwoordelijkheid van de Minister van Financiën voor de Wet WOZ zullen de kosten van de ontwikkeling van de landelijke voorziening WOZ gedragen worden door het Ministerie van Financiën. De kosten voor de ontwikkeling zijn geraamd op eenmalig 2 miljoen euro. Wat betreft het beheer van de landelijke voorziening WOZ ligt dit anders. De realisatie van een landelijke voorziening WOZ zal namelijk voor de afnemers van de WOZ-waarde een verbetering van het WOZ-proces betekenen. Daarom is door de betrokken partijen afgesproken voor de kosten van de exploitatie en het beheer van de landelijke voorziening WOZ deze te verdelen over de belangrijkste overheidsgebruikers conform de reguliere WOZ verdeelsleutel (gemeenten 45 procent, Rijk 40 procent en waterschappen 15 procent). De kosten voor de exploitatie en het beheer zijn geraamd op jaarlijks 1 miljoen euro. Bij de ontwikkeling van de landelijke voorziening WOZ is rekening gehouden met de mogelijke openbaarheid van de WOZ-waarde. De benodigde technische aanpassingen zijn reeds meegenomen bij de bouw van het systeem en vereisen derhalve geen extra investering.

Aangezien de landelijke voorziening WOZ als systeem gefinancierd is, kan de verstrekking van gegevens uit de landelijke voorziening WOZ in beginsel gratis plaatsvinden. Dit geldt zowel voor afnemers als voor individuele derden die de WOZ-waarde van woningen opvragen. Hoewel de opvraag door individuele derden geen extra investeringen met zich meebrengt, kunnen er beheerskosten zijn die specifiek samenhangen met de gebouwde voorziening voor individuele opvraag. Deze kosten zouden dan door het Kadaster op grond van de Regeling tarieven Kadaster, in rekening gebracht worden aan de gebruikers van die voorziening. De opvraag van de WOZ-waarde van woningen zou dan, net als de opvraag van bijv. kadastrale gegevens, plaatsvinden tegen een kleine verstrekkingvergoeding. Dit is in lijn met het uitgangspunt dat de verstrekking van overheidsdata in beginsel gratis en ten hoogste tegen een kostendekkend tarief voor de verstrekking mag plaatsvinden. Een hogere vergoeding dan een kostendekkende vergoeding voor de marginale verstrekkingkosten zou betekenen dat een laagdrempelige toegang tot de landelijke voorziening WOZ niet gerealiseerd wordt.

De mogelijkheid om digitaal WOZ-waarden op te vragen is een aanvulling op de bestaande mogelijkheden van burgers. Het blijft, ook na openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen, voor belanghebbenden mogelijk om het WOZ-taxatieverslag van de eigen woning en de daarop vermelde WOZ-waarden van enkele referentiepanden

kosteloos te verkrijgen bij de eigen gemeente en in toenemende mate ook via het generieke digitale overheidsloket.

4. Afschaffen van de Fierensmarge

In zijn arrest van 22 oktober 2010¹⁰ verklaarde de Hoge Raad de bezwaardrempels in artikel 26a van de Wet WOZ in strijd met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: artikel 1 Eerste Protocol EVRM). Op grond van deze bezwaardrempels in artikel 26a van de Wet WOZ, de zogenoemde Fierensmarge, wordt de vastgestelde WOZ-waarde geacht juist te zijn als deze waarde binnen gegeven percentages of minimumafwijkingsbedragen afwijkt van de werkelijke waarde. Als gevolg van het arrest geldt thans weer de situatie van voor 2005 waarbij men ook tegen kleine waardegeschillen in bezwaar en beroep kan komen. Hoewel de Hoge Raad had kunnen volstaan met het buiten toepassing laten van bezwaardrempels, sluit hij het arrest af met een uitnodiging aan de wetgever om te komen met een alternatief voor de bezwaardrempels. In zijn conclusie verwijst advocaat-generaal Van Ballegooijen uitvoerig naar de discussie over waardeklassen versus bezwaardrempels en oppert hij waardeklassen van € 10.000. Weliswaar minder uitgesproken, neemt ook de Hoge Raad een voorschot op een waardeklassenstelsel door te overwegen dat een dergelijk stelsel niet in strijd zal zijn met artikel 1 Eerste Protocol EVRM.

Een stelsel van waardeklassen is geen nieuwe gedachte. Ook de werkgroep Verbetervoorstellen Wet WOZ had in 2003 al voorgesteld een stelsel van waardeklassen uit te gaan werken. Dit idee werd ingehaald door het amendement¹¹ van het Tweede Kamerlid Fierens dat ertoe geleid heeft dat in artikel 26a van de Wet WOZ een beperkte marge is ingevoerd waarbinnen de waarde geacht wordt juist te zijn. Het amendement werd ingediend vanuit de notie dat de behandeling van bezwaar- en beroepschriften substantiële kosten en een substantiële werkbelasting meebrengen, zowel van gemeentelijke belastingdiensten als van de rechterlijke macht. Daarbij dient te worden bedacht dat waarderen geen exacte wetenschap is en een kleine afwijkingsmarge daarom aanvaardbaar werd geacht. Bij brief van 15 december 2006 heeft de Minister van Financiën aan de Tweede Kamer gemeld af te zien van het vervangen van de Fierensmarge door een stelsel van waardeklassen.¹² Daaraan zouden te veel nadelen kleven. Na het buiten toepassing verklaren van artikel 26a van de Wet WOZ is naar aanleiding van de suggestie van de Hoge Raad met de betrokken partijen opnieuw

¹⁰ HR 22 oktober 2010, nr. 08/02324, LJN BL1943.

¹¹ Kamerstukken II 2004/05, 29 612, nr. 14.

¹² Kamerstukken II 2006/07, 30 800 IXB, nr. 14.

gekeken naar een stelsel van waardeklassen als alternatief voor de Fierensmarge. Dit is ook de reden waarom artikel 26a nog niet uit de Wet WOZ is geschrapt, terwijl het al buiten toepassing is.

Het kabinet concludeert dat het systeem van waardeklassen geen recht doet aan de investeringen in kwaliteit en actualiteit van de WOZ-waarde en bovendien een complexe wetgeving met zich meebrengt. Gemeenten hebben aangegeven dat het systeem ook een complexe uitvoering met zich meebrengt en daarom niet de voorkeur verdient. Om deze redenen stelt het kabinet nu alsnog voor het artikel uit de wet te schrappen. Wel zien alle partijen, inclusief gemeenten zelf, een rol voor gemeenten om door een goede waardeonderbouwing en een transparante presentatie daarvan te streven naar een toenemende acceptatie van de vastgestelde WOZ-waarde. Een eerste stap in de goede richting is het nieuwe taxatieverslag dat per 1 januari 2012 is geïntroduceerd als het nieuwe standaardmodel.¹³ Extra, toelichtende informatie moet de aanvaarding door de burger van het taxatieverslag en de WOZ-waarde vergroten. Uit een in 2009 uitgevoerd onderzoek naar het vertrouwen van belanghebbenden in de uitvoering van de Wet WOZ is gebleken dat het taxatieverslag de belanghebbende niet altijd overtuigt. Daarom is de Waarderingskamer eind 2009 begonnen met een pilot om de mogelijkheden van een gemoderniseerd, meer overtuigend taxatieverslag woningen te onderzoeken. Ook was de afdeling communicatie van de VNG betrokken bij de totstandkoming van dit model taxatieverslag woningen. In de pilot is het nieuwe model taxatieverslag zeer gunstig ontvangen, reden waarom dit het oude taxatieverslag inmiddels heeft vervangen.

5. Informele wijze van bezwaarbehandeling

5.1 Achtergrond

Een openbare WOZ-waarde en het taxatieverslag nieuwe stijl zijn de eerste stappen naar een transparantere overheid. Maar naast transparant zijn over het hoe en waarom van een overheidsbesluit kan ook het contact van de burger met de overheid verbeterd worden. Weliswaar is het bezwaarpercentage relatief laag – in 2011 bedroeg het 2,6% van de WOZ-beschikkingen – in absolute aantallen komt dat toch neer op ruim 210.000 bezwaarschriften. Daarbij moet aangetekend worden dat het aantal objecten onder bezwaar nog iets hoger ligt omdat één bezwaarschrift gericht kan zijn tegen meerdere WOZ-objecten. Al deze bezwaarprocedures kosten burgers, bedrijven en overheid jaarlijks vele uren en euro's, terwijl de bezwaarprocedure juist een laagdrempelige, eenvoudige procedure had moeten zijn waarin conflicten van burgers met de overheid konden worden opgelost. Gesteld kan worden dat de formalisering van de

¹³ *Stcr.* 2011, 22974.

bezwaarprocedure is doorgeschoten en een soort beroep in eerste instantie lijkt te zijn geworden.¹⁴

5.2 Naar een informeler contact

Het kabinet streeft ernaar dat de overheid eenvoudiger, transparanter en doelmatiger te werk gaat. Daarbij past de wijze waarop het contact van de burger met de overheid nu plaatsvindt niet, namelijk op een formele, juridische en hoofdzakelijk schriftelijke wijze. Vraag is hoe overheid en burger weer op een prettige, niet formele manier met elkaar in contact kunnen komen, waarbij de rechtsbescherming wel gewaarborgd blijft. Het Ministerie van BZK heeft in zijn rapport 'Prettig contact met de overheid, juridische handreiking informele aanpak' onderzoek laten doen naar de vraag hoe een informele aanpak zich verhoudt tot de procedurele regels van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) over de totstandkoming van besluiten, het beslissen op bezwaren en het behandelen van klachten. In het rapport¹⁵ wordt geconstateerd dat de regels van de Awb geen doel maar middel, en geen belemmering maar hulp zijn bij de informele aanpak. Het rapport biedt een handreiking voor een informele aanpak. Ook de Nationale Ombudsman heeft een handreiking opgesteld voor overheden en burgers hoe om te gaan met bezwaarschriften. Deze bezwaarwijzer stelt dat de beste manier om onnodige bezwaren te voorkomen een zorgvuldig voorbereid en duidelijk geformuleerd besluit is.¹⁶ Benadrukt wordt dat persoonlijk contact voordat een burger schriftelijk reageert op een besluit van belang is.

Ten aanzien van WOZ-bezwaarschriften hebben de VNG en de Waarderingskamer onderzoek gedaan naar de afdoening van bezwaarschriften tegen WOZ-beschikkingen bij woningen. Ze hebben de resultaten gepubliceerd in het rapport 'Vertrouwen omhoog, bezwaren omlaag'.¹⁷ Doelen waren inzicht te krijgen in de omvang, aard en oorzaken van de bezwaarschriften en de mogelijkheden te inventariseren om het aantal bezwaarschriften terug te dringen. Geconstateerd wordt dat het percentage bezwaarschriften niet alleen wordt bepaald door de kwaliteit van de waardebeoordeling, maar ook door inzicht en begrip bij belanghebbenden. Kwaliteit, inzicht en acceptatie zijn de drie pijlers waarop een goede WOZ-beschikking rust, aldus het rapport: Kwaliteit van de waardebeoordeling, inzicht van de burger op de wijze waarop de waardebeoordeling tot stand is gekomen en acceptatie van de burger om de vastgestelde waarde te

¹⁴ Zie ook F.J.W.M. van Dooren, *Belastingblad*, 16 augustus 2011, nr. 15.

¹⁵ *Prettig contact met de overheid, juridische handreiking informele aanpak*. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2011.

¹⁶ *Bezwaarwijzer*, De Nationale Ombudsman, mei 2011.

¹⁷ *Vertrouwen omhoog, bezwaren omlaag*, VNG/Waarderingskamer, Den Haag 2011.

aanvaarden.¹⁸ Vanzelfsprekend is sprake van samenhang: Verzakt één pijler, dan verzakt het hele bouwwerk. Versterk je één pijler, dan komt de (na)druk meer te liggen op de andere pijlers. Daarvan was de laatste jaren sprake omdat er veel geïnvesteerd is in de pijler 'kwaliteit' van de werkprocessen, de basisgegevens en de analysetechnieken. Voor de pijler 'inzicht' is de belangstelling groeiende, maar het vergt nog een behoorlijke investering voordat het ook de derde pijler, de acceptatie, kan versterken. Een open houding naar de burger is belangrijk en hierbij kan een openbare WOZ-waarde een grote rol spelen. Immers inzicht geven in de interne WOZ-processen wordt gemakkelijker indien de geheimhouding van de WOZ-waarde wordt losgelaten. Belangrijke verbeterpunten zijn te behalen bij het optimaal benutten van de bezwaarprocedure of beter nog het voorkomen van een bezwaarprocedure. Dat betekent tijdig inzicht geven in de WOZ-gegevens zodat de burger kan reageren en uiteindelijk geen bezwaarschrift hoeft in te dienen. Dat kan ook een oplossing zijn voor het wegvallen van de Fierensmarge in de Wet WOZ – de marge waarbinnen een bij beschikking vastgestelde WOZ-waarde werd geacht juist te zijn – zodat voor kleine verschillen geen bezwaarschrift meer hoeft te worden ingediend, maar in overleg kan worden getreden met de gemeente.

5.3 Recente ontwikkelingen op het gebied van een informele bezwaarafhandeling

Op verschillende terreinen is een begin gemaakt met de ambitie om een meer informele wijze van bezwaarafhandeling te verwezenlijken. Zo wordt in de Fiscale agenda de mogelijkheid genoemd om de herziening van de voorlopige aanslag uit de Wet inkomstenbelasting 2001, uit te breiden naar alle voorlopige en definitieve aanslagen.¹⁹ Een dergelijke herzieningsmogelijkheid zou betekenen dat belastingplichtigen op een eenvoudige en laagdrempelige manier in contact kunnen treden met de inspecteur om onder andere wijzigingen door te geven. De formele eisen van de bezwaarfase gelden dan niet. Als het verzoek om herziening wordt toegewezen, wordt de aanslag eenvoudigweg aangepast. Als het verzoek wordt afgewezen, blijft de formele mogelijkheid tot bezwaar bestaan. Op deze wijze blijft ook bij een informele bezwaarafhandeling de rechtsbescherming van de belastingplichtige gewaarborgd. Op het terrein van de Wet WOZ zijn diverse initiatieven genomen op het gebied van de informele bezwaarafhandeling. Zo is in een zestal gemeenten (Apeldoorn, Deventer, Drechtsteden, Emmen, Rijswijk (ZH) en Zwolle) de laatste jaren geëxperimenteerd met manieren die een oplossing zouden kunnen bieden voor de knelpunten in de uitvoering van de Wet WOZ. Dat is gedaan met verschillende methoden en in verschillende fasen.

¹⁸ Ibidem, blz. 11.

¹⁹ Kamerstukken II 2010/11, 32 740.

Het Ministerie van BZK heeft de resultaten van dit WOZ-pionierstraject weergegeven in het rapport 'Een snellere en betere behandeling van WOZ-bezwaren'.²⁰ Een tweetal gemeenten heeft ingezet op een correcte en snelle afhandeling van een bezwaar, bijvoorbeeld door telefonische bereikbaarheid en inloopavonden na verzending van de WOZ-beschikkingen. De andere gemeenten hebben juist meer ingezet op preventieve maatregelen voorafgaand aan de bezwaarfase.²¹ De resultaten van de pilots zijn verheugend. Niet alleen zijn de bezwaarpercentages in deze gemeenten fors gedaald, de klanttevredenheid in deze gemeenten is sterk gestegen. Met name niet juridisch geschoolde burgers hebben de informele aanpak positief ontvangen, omdat zij in de gelegenheid werden gesteld hun bezwaren mondeling toe te lichten. In de aan de pilot deelnemende gemeenten is het bezwaarpercentage in 2010, ten opzichte van 2009, meer afgenomen dan het landelijk gemiddelde. Zo is in Rijswijk (ZH) –waar men alvorens in bezwaar te gaan, kon bellen – een afname te zien van het aantal bezwaarschriften van 1044 in 2009 naar 351 in 2010. Ten opzichte van het totale aantal WOZ-beschikkingen betekent dit een daling van het percentage bezwaarschriften van 2,8 naar 0,9. Het aantal gehonoreerde verzoeken is 49% van de informele gesprekken en de aanpassingen hebben dikwijls geleid tot een verbetering van de BR WOZ. De gemeente heeft door de vragen en opmerkingen van de belanghebbenden een beter inzicht gekregen in bijvoorbeeld de objectkenmerken. De informele aanpak heeft er in deze gemeenten dus voor gezorgd dat bezwaarpercentages daalden en de WOZ-registraties op orde kwamen.

In enkele andere gemeenten is een pilot gehouden met een zogenoemde 'voormelding'. De voormelding vond plaats in oktober 2011, dus in aanloop naar het vaststellen van de WOZ-beschikking. Hiervoor werd een elektronisch formulier beschikbaar gesteld aan burgers. Met dit e-formulier konden burgers de voorlopige WOZ-waarde van hun woning controleren aan de hand van bijbehorende objectgegevens als inhoud, bouwjaar en referentieobjecten. Burgers die het niet eens waren met de gegevens hebben een onderbouwd voorstel kunnen doen waarin zij konden aangeven wat naar hun mening de correcte objectgegevens waren. De gewijzigde objectkenmerken werden door de gemeente getoetst en zo nodig aangepast, waarna de deelnemers aan het eind van het jaar digitaal een "voorlopig taxatieverslag" konden inzien, op basis waarvan hun WOZ-beschikking 2012 werd vastgesteld. De mogelijkheid om in bezwaar te gaan bestaat nog steeds; of men dat ook doet na gebruik gemaakt te hebben van de voormelding, is nog niet bekend.

²⁰ Een snellere en betere behandeling van WOZ-bezwaren. Het Ministerie van BZK, 2011.

²¹ Ibidem, blz. 119.

5.4 Herziening

De initiatieven om tot een informele wijze van bezwaarafhandeling te komen, binnen de mogelijkheden die de Wet WOZ biedt, zijn een stap in de goede richting. Deze initiatieven zijn echter wel vrijblijvend voor zowel burger als gemeente. Daarom heeft het kabinet gezocht naar verdere mogelijkheden om het contact van de burger met de overheid te verbeteren. De herzieningsmogelijkheid voor de definitieve aanslag, zoals die in de Fiscale agenda is geschetst, biedt een goed aanknopingspunt voor een wettelijke regeling in de Wet WOZ. Het kabinet stelt daarom voor een dergelijke herzieningsmogelijkheid als volgt vorm te geven.

De beschikking die een belanghebbende ontvangt is in beginsel niet voor bezwaar vatbaar. In plaats daarvan kan een belanghebbende een verzoek tot herziening doen. Zo'n herzieningsverzoek kan gedurende de eerste zes weken na dagtekening van de WOZ-beschikking gedaan worden. Dit is dezelfde termijn als op dit moment geldt voor het doen van bezwaar. Iedereen die op dit moment bezwaar kan maken tegen de WOZ-beschikking, kan straks een verzoek tot herziening doen. In deze herzieningsperiode kan laagdrempelig overleg plaatsvinden tussen de belanghebbende en de gemeenteambtenaar. Een gemeenteambtenaar kan toelichten waarom de waarde omhoog/omlaag is bijgesteld ten opzichte van vorig jaar. Belanghebbenden kunnen aangeven dat ze in tegenstelling tot de buurman bijvoorbeeld geen dakkapel hebben. Er worden geen vormvereisten gesteld aan het contactmoment om te herzieningsperiode niet onnodig te formaliseren.

Na de herzieningsperiode van zes weken zijn er dus drie mogelijkheden:

1. Belanghebbende en de gemeenteambtenaar zijn er samen uit gekomen: dit kan een verlaging van de WOZ-waarde betekenen maar ook een acceptatie van die WOZ-waarde na uitleg door de gemeenteambtenaar;
2. Het verzoek om herziening wordt geheel of gedeeltelijk afgewezen: dit gebeurt bij voor bezwaar vatbare beschikking;
3. De gemeenteambtenaar reageert niet of niet tijdig, d.w.z. binnen de 6 weken herzieningstermijn: de oorspronkelijke WOZ-beschikking wordt voor bezwaar vatbaar.

De herzieningsperiode biedt net als nu voldoende waarborgen voor de burger voor de situatie dat de belanghebbende en de gemeenteambtenaar er samen niet uitkomen. Gemeenten worden door de gekozen vormgeving van herziening gestimuleerd voldoende faciliteiten te bieden voor hun burgers, bijvoorbeeld door een inloopavond, digiloket etc. De WOZ-beschikking van iemand die geen gebruik maakt van de mogelijkheid tot herziening wordt dus niet voor bezwaar vatbaar. Dat is niet anders dan nu het geval is

met de bezwaarmogelijkheid. Belanghebbende kan immers alleen zes weken na dagtekening van de WOZ-beschikking in bezwaar tegen die beschikking. Daarna vervalt die mogelijkheid.

Indien een WOZ-waarde wordt verminderd als gevolg van een uitspraak op bezwaar of een ambtshalve vermindering, wordt deze waardevermindering bekendgemaakt aan alle belanghebbenden die het aangaat. Tevens worden de afnemers van de WOZ-waarde geïnformeerd over de verlaging. Een verlaging van de WOZ-waarde als gevolg van een verzoek om herziening, zal dezelfde lijn volgen. De WOZ-waarde wordt onder andere door de rijksbelastingdienst, de waterschappen en de gemeenten gebruikt als grondslag voor de vaststelling van enkele belastingen. Vaak zullen deze belastingen al zijn vastgesteld, op het moment dat de WOZ-waarde wordt verminderd als gevolg van een verzoek om herziening, net als het geval is bij een ambtshalve vermindering of een vermindering als gevolg van de uitspraak op bezwaar. In artikel 18a van de AWR is geregeld dat indien een aanslag ten onrechte of te hoog is vastgesteld de inspecteur alsnog vermindering, ontheffing of teruggaaf regelt. Het is dus geen probleem als de bezwaarfase wordt vervangen door een informele fase, gevolgd door een mogelijke bezwaarfase. De gemeenten hebben minder tijd voor de afhandeling van hun bezwaarschriften maar zij zullen naar verwachting minder bezwaarschriften ontvangen door de introductie van de informele fase, waardoor zij netto even veel tijd hebben als nu voor de afhandeling van bezwaarschriften.

Het kabinet stelt voor de herzieningsmogelijkheid op te nemen in de Wet WOZ. Indien de WOZ-beschikking is verenigd in één geschrift met een aanslag onroerende-zaakbelastingen (OZB) wordt een bezwaar tegen de WOZ-beschikking geacht ook te zijn gericht tegen de aanslag OZB. De omgekeerde situatie is ook geregeld. Dit is om te voorkomen dat belanghebbende twee keer bezwaar moeten maken tegen onderdelen uit één beschikking. Het kabinet stelt uit oogpunt van uniformiteit voor deze lijn door te trekken bij de introductie van een mogelijkheid tot herziening. De mogelijkheid van herziening zal dan ook voor de aanslagen OZB gaan gelden. Hierdoor wordt een verzoek om herziening van de WOZ-beschikking geacht ook te zijn gericht tegen de aanslag OZB en omgekeerd. De uniformiteit in de bezwaarfase blijft ongewijzigd. Het kabinet stelt daarom ook wijzigingen voor in de Gemeentewet.

6. Gevraagde adviezen

Het voorstel van wet is ter consultatie toegezonden aan de VNG en de UvW. (PM Reacties VNG en UvW).

7. Budgettaire aspecten

Er zijn geen budgettaire consequenties verbonden aan het voorstel van wet.

8. Uitvoeringskosten

De gemeenten zijn belast met de uitvoering van de Wet WOZ. De wijzigingen die zijn opgenomen in dit voorstel van wet hebben dan ook gevolgen voor de gemeenten. Op grond van artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet moeten wijzigingen in het beleid die financiële gevolgen hebben voor gemeenten worden toegelicht. Hieraan wordt in onderstaande toelichting uitvoering gegeven. Bij het in beeld brengen van de uitvoeringskosten kan onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende maatregelen die zijn opgenomen in dit voorstel van wet.

Allereerst zijn er de kosten die verbonden zijn aan de realisatie van de landelijke voorziening WOZ. Zoals aangegeven in Hoofdstuk 3, paragraaf 5, zullen de geraamde (eenmalige) kosten die verbonden zijn aan de ontwikkeling van de landelijke voorziening WOZ, ad € 2 miljoen, worden gedragen door het Ministerie van Financiën. Deze kosten zijn reeds voorzien en maken onderdeel uit van de begroting van het Ministerie van Financiën. De kosten die gemeenten en waterschappen moeten maken om hun systemen dusdanig aan te passen dat de link met de landelijke voorziening WOZ gelegd kan worden, zullen door die partijen zelf gedragen worden. De geraamde (jaarlijkse) kosten voor exploitatie en beheer van de landelijke voorziening WOZ, ad € 1 miljoen, zullen, vanwege het gedeelde belang bij de landelijke voorziening WOZ worden verdeeld over de belangrijkste overheidsgebruikers van de WOZ-waarde. Daarom wordt voor de verdeling aangesloten bij de reguliere WOZ verdeelsleutel (gemeenten 45 procent, Rijk 40 procent en Waterschappen 15 procent). De jaarlijkse kosten die ten laste van het Rijk komen zijn reeds voorzien en maken onderdeel uit van de begroting van het Ministerie van Financiën. Met de gemeenten en waterschappen is overeengekomen dat voor hun aandeel in de landelijke voorziening WOZ geen financiële compensatie zal plaatsvinden. Gemeenten en waterschappen hebben namelijk ook belang bij de verbetering van het stelsel van basisregistraties als geheel. Zo ontvangen Belastingdienst en waterschappen de voor hun relevante gegevens via één pakket uit de landelijke voorziening WOZ en niet meer van alle gemeenten afzonderlijk. Daarnaast genieten gemeenten ook financiële voordelen van de realisatie van de landelijke voorziening WOZ. De huidige opvraag van de WOZ-waarden door belanghebbenden en aangewezen bestuursorganen en derden vindt immers dan niet langer bij de gemeente plaats, maar bij de landelijke voorziening WOZ. Dit betekent een vermindering van het aantal opvragingen van WOZ-waarden bij

de gemeenten. De extra opvraag als gevolg van de openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen zal namelijk , door de koppeling met de landelijke voorziening WOZ, niet plaatsvinden bij de gemeenten, maar bij de landelijke voorziening WOZ. Hierdoor brengt openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen geen extra kosten met zich mee voor gemeenten in de uitvoeringssfeer.

De Fierensmarge is reeds op 22 oktober 2010 buiten toepassing verklaard door de Hoge Raad. Het schrappen van dit artikel uit de Wet WOZ heeft derhalve geen gevolgen in de sfeer van de uitvoering.

Voor de gemeenten zal de introductie van de herzieningsperiode aanvankelijk gepaard gaan met extra kosten. Deze kosten zullen ten eerste zien op de noodzakelijk initiële investeringen, bijvoorbeeld op het gebied van de aanpassing van systemen. Ten tweede zullen er structurele kosten verbonden zijn aan een herzieningsperiode, bijvoorbeeld door de inzet van extra personeel tijdens het informele contactmoment. Er zullen zich immers veel mensen binnen een korte periode tot de gemeenten wenden. Deze kosten kunnen nog niet gekwantificeerd worden, omdat het nog onduidelijk is hoeveel extra tijd nodig is voor de afhandeling van herzieningsverzoeken ten opzichte van de afhandeling van de huidige bezwaarschriften. Tegenover deze extra kosten staat evenwel ook een aanzienlijke besparing. Door de informele bezwaarafhandeling zullen belanghebbenden minder formele bezwaren indienen. Dit leidt voor gemeenten zowel tot een besparing in de proceskosten als tot een besparing in de uitvoering. Deze besparingen zijn op dit moment eveneens nog niet te kwantificeren. Er wordt derhalve van uitgegaan dat de kosten en besparingen uiteindelijk tegen elkaar wegvallen. De effecten van de introductie van de informele bezwaarafhandeling zullen worden gemonitord.

9. Gevolgen voor burgers en bedrijven

In dit hoofdstuk worden de gevolgen voor de administratieve lasten voor burgers en bedrijfsleven toegelicht. Door de realisatie van de landelijke voorziening WOZ kunnen burgers en bedrijven de WOZ-waarde van woningen op een laagdrempelige manier opvragen. In plaats van zich te wenden tot de verschillende gemeenten met een verzoek om een WOZ-waarde, kan de WOZ-waarde straks eenvoudig en tegen ten hoogste een kostendekkend tarief worden opgevraagd via een site van het Kadaster. Dit betekent een lastenverlichting voor burgers en bedrijven.

De informele wijze van bezwaarafhandeling betekent eveneens een lastenverlichting voor burgers en bedrijven. Voor belanghebbende burgers en bedrijven betekent de herzieningsperiode dat zij laagdrempelig bij hun gemeente binnen kunnen lopen. Hierdoor kunnen zij in contact komen met hun gemeenten zonder de formele vereisten van de bezwaarfase. Mochten burgers en bedrijven er met hun gemeente niet uitkomen,

dan komen zij in hetzelfde bezwaartraject terecht als nu het geval is. In dat geval is er geen verschil in administratieve lasten ten opzichte van de huidige situatie. Verder betekent de introductie van de herzieningsperiode ook een besparing in de proceskosten voor burgers en bedrijven. Door de herzieningsfase ontstaat immers een extra fase waarin nog geen proceskosten betaald hoeven te worden, maar wel contact met de overheid mogelijk is.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A (artikel 2 van de Wet waardering onroerende zaken)

In verband met de realisatie van de landelijke voorziening van de BR WOZ wordt voorgesteld een tweetal nieuwe definities op te nemen in artikel 2 van de Wet WOZ.

Artikel I, onderdeel B (artikel 22 van de Wet waardering onroerende zaken)

In artikel 22, eerste lid, van de Wet WOZ is bepaald dat de WOZ-beschikking voor bezwaar vatbaar is. Doordat de beschikking voor bezwaar vatbaar is, wordt rechtsbescherming geboden. In het voorstel van wet wordt niet getornd aan de rechtsbescherming. Het wordt echter pas mogelijk bezwaar te maken nadat gebruik is gemaakt van de mogelijkheid tot herziening. Deze herziening is een periode waarin een laagdrempelige mogelijkheid wordt gecreëerd voor belanghebbende om in contact te treden met de met de WOZ belaste ambtenaar van de gemeente, de zogenoemde herzieningsperiode. Vandaar dat in de voorgestelde wijziging van artikel 22, eerste lid, van de Wet WOZ de beschikking in principe niet voor bezwaar vatbaar is. Indien tijdens de herzieningsperiode de gemeenteambtenaar en de belanghebbende er samen niet uitkomen of als de gemeenteambtenaar niet op tijd reageert op het verzoek om herziening blijft het voor belanghebbende mogelijk om in bezwaar te gaan. In het voorgestelde artikel 25 van de Wet WOZ wordt de herzieningsperiode uitgewerkt en wordt de relatie gelegd tussen de herzieningsfase en de bezwaarmogelijkheden.

Artikel I, onderdelen C en H (artikelen 25 en 29 van de Wet waardering onroerende zaken)

Op grond van de voorgestelde tekst van artikel 25, eerste lid, van de Wet WOZ kan iedereen die een WOZ-beschikking ontvangt een verzoek tot herziening doen bij de gemeenteambtenaar. De termijn voor het doen van een verzoek om herziening eindigt zes weken na dagtekening van de WOZ-beschikking. Dit is dezelfde termijn als in de Algemene wet bestuursrecht voor het doen van bezwaar geldt. In deze periode kan een

belanghebbende contact opnemen met de gemeenteambtenaar met een verzoek om herziening van of om tekst en uitleg bij zijn WOZ-beschikking. Om de informele wijze van contact in de herzieningsperiode optimaal te kunnen benutten zijn er geen voorwaarden gesteld aan de wijze waarop gemeenten en belanghebbenden contact hebben binnen die herzieningsperiode. Gemeenten zijn dus vrij om de vormgeving van het contactmoment naar eigen inzicht in te vullen. Veelal zal dit gebeuren door het organiseren van inloopavonden, een (digitaal)loket of telefonisch contact. De wijze waarop het contactmoment wordt vormgegeven, zal onder andere afhangen van de omvang van de gemeente. Elk contact dat door belanghebbenden wordt gelegd met gemeente en dat betrekking heeft op de eigen ontvangen WOZ-beschikking zal in de herzieningsperiode worden aangemerkt als een verzoek om herziening. Op deze wijze wordt de herziening laagdrempelig en informeel gehouden. De gemeenteambtenaar heeft op grond van het voorgestelde derde lid zes weken de tijd om te beslissen op het verzoek om herziening.

De termijn waarbinnen de gemeenteambtenaar moet beslissen op het verzoek om herziening vangt aan na afloop van de herzieningsperiode. Hiervoor is gekozen omdat op deze manier de herzieningsperiode ten volle benut kan worden door zowel de belanghebbenden als de gemeenteambtenaar. Bovendien hoeft dan nog niet alles formeel te worden vastgelegd door de gemeenteambtenaar. Hiermee wordt onnodige juridisering van het proces voorkomen.

De beslissing van de gemeenteambtenaar op het verzoek om herziening zal wel op een formele wijze moeten plaatsvinden, teneinde de rechtsbescherming van de belanghebbende te borgen. Allereerst kan de situatie zich voordoen dat de waarde van de WOZ-beschikking wordt verminderd als gevolg van het verzoek om herziening. Deze situatie wordt in de voorgestelde aanpassing van artikel 29 van de Wet WOZ geregeld. Een waardevermindering wordt dan bekendgemaakt aan de belanghebbende die het aangaat. Tevens worden de afnemers van de WOZ-waarde geïnformeerd. Aangezien de wens van de belanghebbende gevolgd wordt staat tegen deze bekendmaking geen verdere rechtsgang open. Dit is dezelfde procedure die gevolgd wordt bij een waardevermindering als gevolg van een uitspraak op bezwaar. Daarnaast kan het verzoek om herziening geheel of gedeeltelijk worden afgewezen. Op grond van het voorgestelde artikel 25, vierde lid, van de Wet WOZ doet de gemeenteambtenaar dit bij voor bezwaar vatbare beschikking. Ook in het geval de gemeenteambtenaar niet of niet tijdig op het verzoek om herziening beslist, moet de rechtsbescherming van de belanghebbende uiteraard geborgd blijven. Nu de belanghebbende in die situatie geen voor bezwaar vatbare beschikking heeft gekregen van de gemeenteambtenaar, wordt de oorspronkelijk ontvangen WOZ-beschikking alsnog voor bezwaar vatbaar (vijfde lid). In

het voorgestelde artikel 25, zesde lid, van de Wet WOZ wordt de termijn geregeld waarbinnen de belanghebbende dan bezwaar kan maken.

Artikel I, onderdeel D (artikel 26 van de Wet waardering onroerende zaken)

De voorgestelde wijziging van artikel 26, eerste lid, van de Wet WOZ betreft een technische aanpassing die samenhangt met de voorgestelde wijziging van artikel 22, eerste lid, van de Wet WOZ.

Artikel I, onderdeel E (artikel 26a van de Wet waardering onroerende zaken)

In verband met het buiten toepassing verklaren van de in artikel 26a van de Wet WOZ opgenomen marge bij de waardevaststelling (de zogenoemde Fierensmarge) door de Hoge Raad wordt voorgesteld artikel 26a van de Wet WOZ te laten vervallen.

Artikel I, onderdeel F (artikel 27 van de Wet waardering onroerende zaken)

De voorgestelde wijziging van artikel 27, eerste lid, van de Wet WOZ betreft een technische aanpassing die samenhangt met de voorgestelde wijziging van artikel 22, eerste lid, van de Wet WOZ.

Artikel I, onderdeel G (artikel 28 van de Wet waardering onroerende zaken)

Door het bredere gebruik van de WOZ-waarde is het onnodig beperkend om de opvraag van een WOZ-beschikking door een medebelanghebbende alleen te honoreren indien er sprake zou zijn van een belang bij de heffing van belastingen. Daarom wordt voorgesteld in artikel 28, eerste lid, van de Wet WOZ een belang met betrekking tot de heffing van belastingen te vervangen door een belang te zijnen aanzien. In de voorgestelde wijziging wordt een volzin toegevoegd waarin een definitie is opgenomen van een belang te zijnen aanzien. De voorgestelde wijziging betreft geen uitbreiding van het aantal personen dat een WOZ-beschikking kan aanvragen, het hebben van een persoonlijk belang blijft een voorwaarde. Dit belang hoeft echter niet langer uitsluitend een belang met betrekking tot zijn belastingheffing te zijn.

Artikel I, onderdeel H (artikel 30 van de Wet waardering onroerende zaken)

De voorgestelde wijzigingen in artikel 30 van de Wet WOZ betreffen technische aanpassingen die samenhangen met de voorgestelde introductie van de herzieningsperiode.

Artikel I, onderdeel I (artikel 37aa van de Wet waardering onroerende zaken)

Voorgesteld wordt een nieuw artikel op te nemen in de Wet WOZ waarin het kader van de landelijke voorziening WOZ wordt geschetst. Dit wordt gedaan in het voorgestelde artikel 37aa. Op grond van het eerste lid van dat artikel wordt de exploitatie en het beheer van de landelijke voorziening WOZ bij de Dienst voor het Kadaster belegd. De Dienst draagt zorg voor een juiste opname van de gegevens in de landelijke voorziening WOZ (tweede lid). Omdat de landelijke voorziening WOZ een technische voorziening is worden de praktische zaken die zien op het feitelijke beheer, de vorm en de inrichting geregeld in lagere regelgeving. Hiervoor is een delegatiegrondslag opgenomen in het voorgestelde artikel 37aa, derde lid, van de Wet WOZ. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan eisen die gesteld worden aan een website of de invulling van het dagelijkse beheer.

Artikel I, onderdeel J (artikel 37b van de Wet waardering onroerende zaken)

Voorgesteld wordt artikel 37b, eerste lid, van de Wet WOZ zodanig te wijzigen dat de verstrekking van gegevens door de gemeente aan de afnemers (rijksbelastingdienst, gemeenten, waterschappen en het CBS) via de landelijke voorziening WOZ zal gaan lopen. Dezelfde soort wijziging wordt voorgesteld voor het doorgeven van de verwijdering van de aantekening 'in onderzoek' (artikel 37b, derde lid, van de Wet WOZ). Door de voorgestelde openbaarheid van de WOZ-waarde van woningen is het onderscheid tussen afnemers die de WOZ-waarde gebruiken voor de heffing van belastingen en afnemers die de WOZ-waarde gebruiken op grond van een ander wettelijk voorschrift komen te vervallen (zie ook hetgeen hierover is opgemerkt in paragraaf 3.3 van het algemeen deel van de toelichting). Voorgesteld wordt ook in artikel 37b dit onderscheid weg te nemen. De huidige tekst van het vierde lid kan dan ook komen te vervallen. In de plaats daarvan wordt geregeld dat de verstrekking van gegevens langs elektronische weg plaats vindt. Door de introductie van de landelijke voorziening WOZ vindt in het zesde lid een tekstuele aanpassing plaats.

Artikel I, onderdeel L (artikel 37f van de Wet waardering onroerende zaken)

Voorgesteld wordt artikel 37f van de Wet WOZ zodanig te wijzigen dat een terugmelding over een authentiek gegeven via de landelijke voorziening WOZ loopt. De Dienst zorgt ervoor, zo wordt voorgesteld op te nemen in de laatste volzin, dat het college van burgemeester en wethouders van de gemeente die het aangaat geïnformeerd wordt over een melding die de afnemer heeft gedaan over de juistheid van een authentiek gegeven. De technische voorzieningen van de landelijke voorziening WOZ zijn dusdanig ingericht dat een dergelijke melding per omgaande wordt doorgegeven. Met de introductie van de landelijke voorziening WOZ wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen meldingen

die via de landelijke voorziening plaats vinden en de meldingen die rechtstreeks aan het college gedaan worden door de afnemers.

Artikel I, onderdeel M (artikel 40 van de Wet waardering onroerende zaken)

De voorgestelde openbaarheid van de WOZ-waarde beperkt zich tot woningen. Voor het opvragen van de WOZ-waarde van niet-woningen blijft het vereiste van kracht dat er sprake moet zijn van een gerechtvaardigd belang te zijn aanzien. Aangezien daarvoor een toets nodig is, zal het opvragen van de WOZ-waarde van een niet-woning nog steeds plaatsvinden bij de betreffende gemeente en niet bij de landelijke voorziening WOZ. Door de voorgestelde wijzigingen van het eerste en tweede lid van artikel 40 van de Wet WOZ wordt duidelijk dat dit artikel alleen nog ziet op onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen.

Artikel I, onderdeel N (artikel 40a van de Wet waardering onroerende zaken)

In het voorgestelde artikel 40a van de Wet WOZ wordt de openbaarheid van de WOZ-waarde (met bijbehorende adresgegevens) gerealiseerd. De voorgestelde openbaarheid van de WOZ-waarde betreft uitsluitend die van woningen. Met de voorgestelde openbaarheid van de WOZ-waarde, wordt het mogelijk dat iedereen die meer WOZ-waarden wil weten dan op het taxatieverslag bij de referentiepanden vermeld staan, deze opvraagt uit de landelijke voorziening WOZ (eerste lid). De gegevens die ten grondslag liggen aan de WOZ-waarde moeten nog steeds worden opgevraagd bij de betreffende gemeente. Dit betreft het taxatieverslag, waarop onder andere drie referentiepanden staan. Op grond van het voorgestelde artikel 40a, tweede lid, van de WOZ ontvangt een belanghebbende deze gegevens dus van zijn eigen gemeente. Er wordt geen verandering voorgesteld met de huidige situatie. Het voorgestelde derde lid van artikel 40a van de Wet WOZ biedt een grondslag om tarieven vast te stellen voor het verlenen van inzage in de Landelijke Voorziening WOZ en het verstrekken van de in de Landelijke Voorziening WOZ opgenomen gegevens. Het betreft hier ten hoogste een kostendekkende tarief dat door het Kadaster in rekening gebracht mag worden. Zie ook hetgeen hierover is opgemerkt in hoofdstuk 3, paragraaf 5 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel II (artikel 3 van de Kadasterwet)

In artikel 3, eerste lid, van de Kadasterwet zijn de taken opgenomen die de Dienst voor het Kadaster heeft. Voorgesteld wordt in artikel 3, eerste lid, van de Kadasterwet in onderdeel o de landelijke voorziening WOZ toe te voegen. Hierdoor worden de bepalingen die onder andere zien op het verstrekken van persoonsgegevens en het

verlenen van inzage in een landelijke voorziening van toepassing op de WOZ-waarde en de landelijke voorziening WOZ.

Artikel III (artikel 236 van de Gemeentewet)

Op grond van de voorgestelde artikelen 22 en 25 van de Wet WOZ wordt een WOZ-beschikking eerst voor herziening vatbaar voordat de beschikking voor bezwaar vatbaar kan worden. Omdat de aanslag onroerende-zaakbelastingen veelal in één geschrift verenigd is met de WOZ-beschikking wordt voorgesteld in dat geval hetzelfde regime van toepassing te verklaren op aanslagen onroerende-zaakbelastingen. Deze uniformiteit in procedures biedt duidelijkheid voor belanghebbenden.

Artikel IV

De beoogde inwerkingtreding van dit voorstel van wet is 1 januari 2014. In het voorstel van wet zijn echter diverse bepalingen opgenomen die aanzienlijke wijzigingen met zich meebrengen voor gemeenten in de uitvoering van de Wet WOZ. Dit geldt bijvoorbeeld voor de realisatie van de technische voorzieningen voor de landelijke voorziening en de informele wijze van bezwaarafhandeling. Om te zorgen dat gemeenten voldoende tijd hebben de benodigde voorzieningen te implementeren en te laten functioneren, wordt voorgesteld de artikelen of onderdelen daarvan zo nodig op een verschillend tijdstip bij koninklijk besluit vast te stellen.

De Staatssecretaris van Financiën,

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,